

הנבחרת דעות

שיח הפוסט־אנושיות הפך ללגיטימי והחינוך נגדו מוקע

מוסדות המדינה אולי מדברים על "ערכים", אבל המסר שמועבר לאזרחים מן הפוליטיקאים חזק וברור: זהו מסר של תמיכה בדמויות שמייצגות שנאה וגזענות

פרופ' עירית קינן 11:12 18/08/2020 2 דק' קריאה

תגיות: גזענות / ביירות

אזור האסון בביירות (צילום: רשתות ערביות)

למראה [ההרס בביירות והמוני האנשים ההמומים](#) פרצתי בבכי. הופתעתי מעט מעוצמת הרגשות שעלו בי, לא כי מדובר בלבנון, אלא כי חשבתי שהתרגלתי למראות זוועה בטלוויזיה. והנה, הסתבר לי שאי אפשר להסתגל לזוועות, ושאוּלִי דווקא משום שמדובר בלבנון, הזדהותי עם הסבל והחורבן רבה יותר. בילדותי, כשאמי רצתה לתנוך עבורי דברים רעים שקרו בעולם, היא נהגה לומר ש"זה קרה בארץ רחוקה מאוד מאוד". אבל הפעם הזוועה התרחשה כאן, לאנשים כמונו, שכנינו הקרובים. מה משנה לי שמם הפרטי: לבנונים, ישראלים, או חסרי לאום?

מוקד הפיצוץ בלבנון (צילום: רשתות ערביות)

למחרת בכיתי שוב, הפעם לא בהתפרצות רגש הזדהות, אלא בכעס ובייאוש לנוכח הריקבון המוסרי שפשה בקרב יהודים ישראלים. היו מחוות יפות: הצעות לסיוע הומניטרי, דגל לבנון על בנין עיריית תל אביב. אבל מתוך מחילות הרוע עלו גם דברים אחרים. ח"כ בצלאל סמוטריץ', למשל, התנגד לסיוע הומניטרי אלא אם זה יביא לנו תועלת מדינית; ומשה פייגלין עיוות משנה של רבן גמליאל ("לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים") ואמר: "לכבוד חג האהבה קיבלנו מופע פירוטכניקה מרהיב בנמל ביירות". איך לא יבשה לשונו?

המערכות במדינת ישראל אולי מדברות על "ערכים", אבל המסר שמועבר לאזרחיות ולאזרחים החל מראש הממשלה ועד שריו ודובריו חזק וברור: זהו מסר של תמיכה בדמויות שמייצגות שנאה וגזענות ושל השמצת המסרבים לשתף עם זה פעולה. כל אלה הם ביטויים לתפיסתי של פוסט־אנושיות, מושג שלפיו אנושיות איננה אחריות ואכפתיות כלפי הזולת, אלא ביטוי שמבדיל בין מי שמביא לי תועלת, ולכן ראוי לאהדה, לבין מי שאיננו מביא לי תועלת – או ששנאה כלפיו מביאה לי תועלת – ולכן ראוי לשטנה.

שיח הפוסט־אנושיות הפך ללגיטימי, שאם לא כן, מפיצי הארס היו מוקעים בתיעוב. אולם במציאות ההפוכה שבה אנו חיים, מה שמוקע הוא החינוך נגד תפיסת העולם הזאת. "פוליטיזציה", זועקים המוקיעים, והתוצאה היא שתיקת המחנכים, שמשמעותה לגיטימציה לשיח השנאה. הקריסה לעולם איננה קורית בהדרגה. זמן רב מדי סימני האזהרה נראים קטנים, ספורדיים, אינם מתחברים לתמונה אחת ברורה, עד שברגע אחד מתמוטט העולם שהכרנו.

מניעת ההתמוטטות עדיין אפשרית, אם נתעורר מיד ונשנה מן היסוד את השיח הפוליטי. אך לשם כך הכרחי לשנות מן היסוד את החינוך כולו, מהגיל הרך ועד לתארים המתקדמים במוסדות להשכלה גבוהה. ישראל זקוקה לחינוך ברוח הפדגוגיה החברתית: חינוך לחשיבה ביקורתית משולבת באחריות חברתית. אולי נספיק עדיין לעצור את קריסתנו לכאוס של "כל דאליים גבר".

הכותבת היא דיקנית בית הספר לחינוך במכללה למנהל. ספרה "זיכרונות מחיים שלא חייתי" עומד לראות אור בהוצאת פרדס